

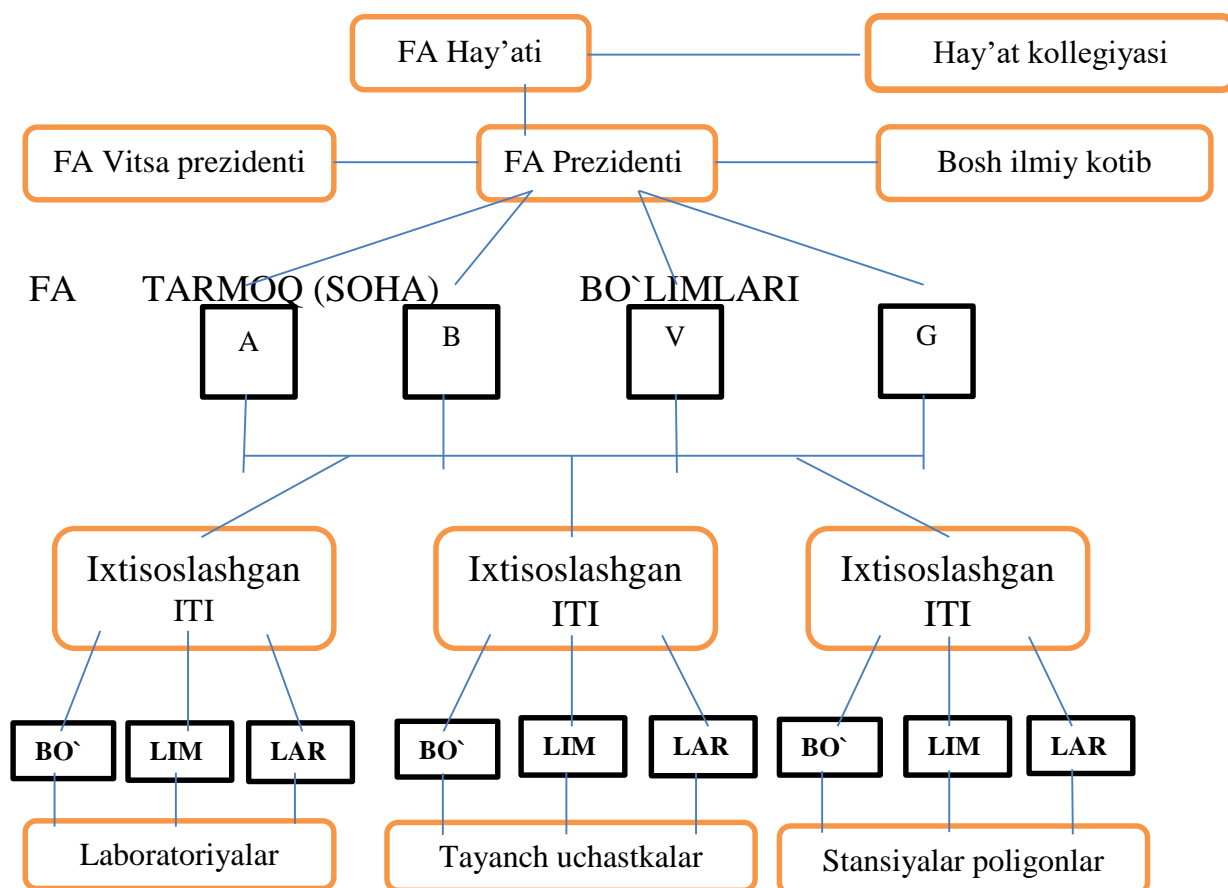
5-Mavzu. O`zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi va uning tarkibiy tuzilmasi.

Reja:

1. Tuzilmalarning belgilangan maqsad va vazifalari.
2. O`zbekiston Respublikasi fanlar Akademiyasi mamlakatimizda fundamental va amaliy tadqiqotlar yo`nalishida olib boriladigan ilmiy izlanishlari.
3. O`zbekistonning xalqaro ilmiy-texnik aloqalari

Yuqorida ko`rsatib o`tilgan tarkibiy tuzilmalarning har biri oldiga aniq belgilangan vazifalar qo`yilgan bo`lib, ularning asosiylari quyidagilardan iborat.

O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining fan va texnika bo`yicha Davlat komiteti mamlakatimizda olib boriladigan tadqiqotlarning barcha asosiy tashkiliy moliyaviyishlarini boshqarib boradi, fanning istiqbolli yo`nalishlarini rejalashtiradi, muvofiqlashtiradi va davlat byudjetidan mablag bilan ta`minlanishini tashkil etadi va bajarilishini nazorat etib boradi. Bundan tashqari, zarur hollarda fan va texnikaga oid qonunlar bo`yicha Oliy Majlisga, muhim qarorlar bo`yicha Vazirlar Mahkamasiga kerakli takliflar kiritadi.

1-rasm. O`zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasining tarkibiy tuzilishi

O'zbekiston Respublikasi fanlar Akademiyasi (1-rasm) mamlakatimizda fundamental va amaliy tadqiqotlar yo`nalishida olib boriladigan ilmiy izlanishlarni muvofiqlashtirib boradi,ularning amaliyotga joriy etilishiga ko`maklashadi,ilmiy jamoalar o`rtasidagi aloqalarni tashkil etadi,xalqaro ilmiy aloqalarni o`rnatadi va shunga o`xshash vazifalarni amalga oshiradi.Fanlar Akademiyasining bo`limlari va tarmoqlar bo`yicha ixtisoslashgan institutlari fan(lar)ning konkret sohalari va yo`nalishlari bo`yicha kompleks ilmiy-tadqiqotlar olib boradilar,ularning ishlab-chiqarishga tadbiiq etilishida ishtirok etadilar,ilmiy kadrlar tayyorlaydilar,turli ilmiy anjumanlar tashkil etadilar va o`tkazadilar;mustaqil ravishda o`z o`ynalishlarida tadqiqotlar uchun investitsiyalarni davlat byudjetidan tashqari manbaalardan jalb etish bo`yicha ishlarni amalga oshiradilar.Oliy o`quv yurtlarida birinchi darajadagi vazifa yuqori malakali bakalavr va magistr kadrlar tayyorlash bo`lsa,keyingi o`rindagisi ilmiy-tadqiqot ishlarini amalga oshirishdir.Oliy o`quv yurtlarning ko`p sonli va yuqori malakali olimlari fan va texnikaning barcha ustivor yo`nalishlarida samarali ilmiy izlanishlar olib boradilar.

Ilmiy tadqiqot ishlari olib boriladigan alohida tuzilmalar qatoriga turli tayanch stansiyalari,uchastkalar,maxsus sharoitlarda tadqiqot ishlari olib boriluvchi ko`chma ekspeditsiyalar va shu kabilar kiradi;bunday tuzilmalar o`ziga xos sharoitlarida ishlaydi,ba`zan maxsus topshiriqlar asosida izlanishlar,tekshirishlar va kuzatuvlar olib boriladi.

Oliy Attestatsiya Komissiyasi fanning tasniflangan yo`nalishlari bo`yicha ilmiy ishlar natijalari asosida himoya qilinuvchi dissertatsiyalar himoya qilinishini,shu jumladan,ixtisolashtirilgan Ilmiy Kengashlarning tarkibini tashkil etadi,tasdiqlaydi,ularning ishni nazorat etadi,ilmiy darajalar va unvonlar beradi va boshqa tashkiliy ishlarni bajaradi.

Ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish uchun katta xarajatlar talab etiladi.

Fan va texnikaning ilmiy mahsuloti strategik ahamiyatga ega bo`lgan tovar bo`lgani uchun unga egalik qilishga davlat monopoliyasi o`rnatiladi.Bunday tartib jahonning deyarli barcha rivojlangan davlatlarida joriy etilgan.

Ilmiy-tadqiqot ishlari asosan davlat byudjetidan mablag`bilan ta`minlanadi.Bu eng avvalo,fundamental,nazariy tadqiqotlarga tegishli bo`lib,uning darajasi ko`p jihatdan mamlakat fanining rivojlanish darajasini belgilaydi.Shuning bilan birgalikda,fundamental tadqiqotlar natijalari deyarli barcha yo`nalishlardagi amaliy tadqiqotlar va ishlanmalarning ko`plab muammolarini tezkorlik bilan hal etilishi uchun zamin yaratadi.

ITI uchun O'zbekiston Respublikasida davlat byudjetidan yiliga katta mablag`lar ajratilmoqda,bu xarajatlar byudjetda maxsus modda bilan ko`zda tutiladi. Mustaqillikka erishilgandan beri o`tgan yillar davomida bu maqsadlar uchun ajratilayotgan mablag`larning miqdori yildan-yilga oshib bormoqda.Bu masalaga

O'zbekiston rahbariyati va xukumati katta ahamiyat berayotganini alohida ta'kidlab o'tish lozimdir.

ITIning samaradorligi uning moddiy-texnik ta'minotiga bog'liqdir. Ushbu yo'nalishda mamlakatimizda istiqbolni ko'zlab ish olib borilmoqda. Bu maqsadlar uchun ajratilayotgan valyuta mablag'larining miqdori ham so'nggi yillarda sezilarli darajada oshganligini ta'kidlash o'rinlidir. Ko'rilayotgan tadbirlar o'zining ijobiy natijalarini ko'rsata boshlagani quvonarli holdir.

ITIning moliyalashtirishning yana bir usuli-byudjettan tashqari manbaalardan mablag' bilan ta'minlash bo'lib, uning quyidagi turlarini ko'rsatish maqsadga muvofiqdir:

a) korxonalar, tashkilot, muassasalar va boshqa xo'jalik sub'ektlarining mablag'lari hisobidan shartnomalar asosida buyurtmalar bo'yicha ITI bajarish;

b) to'rtli yuridik va jismoniy sub'ektlarning buyurtmalari asosida ularning ehtiyojlari uchun ishlanmalar tayyorlash;

v) chet el investitsiyalari asosida O'zbekiston Respublikasining qonunlari doirasida ITI bajarish;

g) xalqaro grantlar shartlari bo'yicha tanlovlarda ishtirok etish (turli darajadagi ITI natijalari, ishlanmalar, TKI, loyihalar va sh.k.).

O'zbekiston Respublikasi jahonning ko'plab davlatlari bilan ilmiy-texnik aloqalar o'rnatgan. Bu davlatlar sarasiga AQSh, Yaponiya, Hitoi, Rossiya, Buyuk Britaniya, Germaniya, Fransiya, Italiya, Ispaniya, Gollandiya, Ukraina, Belgiya, Hindiston, Sharqiy yevropa davlatlari, MDHga kiruvchi davlatlarni ko'rsatish mumkin. Mamlakatimiz olimlari o'zlarining chet ellik hamkasblari bilan fan va texnikaning ko'plab ustivor soha va yo'nalishlarida samrali ITI olib bormoqdalar. Chet ellar bilan yo'lga qo'yilgan xalqaro ilmiy-texnik aloqalarning asosiy shakllari quyidagi ko'rinishlarda amalga oshirilmoqda:

a) ikki tomonlama va ko'p tomonlama xalqaro ITIning bajarish;

b) chet el konsernlari va firmalarining buyurtmalari asosida ITIning bajarish;

v) xalqaro tanlovlarda loyihalar va ishlanmalar bilan ishtirok etish;

g) O'zbekistonda va chet ellar o'tkaziladigan xalqaro ilmiy-texnikaviy anjumanlarda (konferensiya, simpozium, seminarlar va sh.k.) qatnashish;

d) tajriba almashish maqsadida o'tkaziladigan maxsus vizitlar tashkil etish;

e) kadrlar tayyorlash yo'nalishida (qisqa va uzoq muddatli stajirovkalar, bakalavriyat, magistratura, aspirantura, doktoratura va h.k. shakllarda).

O'zbekistonning xalqaro ilmiy-texnik aloqalari yildan-yilga kengayib, chuqurlashib bormoqda, chet ellik mutaxassislar o'zbek olimlarining fanning ko'plab yo'nalishlarida erishgan yutuqlarini e'tirof etmoqdalar, bu esa mamlakatimizning jahon miqyosida fan-texnika sohasida ham o'zining munosib o'rnini egallashiga, yurtimizning yaqin kelajakda rivojlangan davlatlar qatoriga kirishiga, xalqimizning ertangi farovon turmushi uchun xizmat qiladi.

